

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและมีบทบาทต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การท่องเที่ยว ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและเทคโนโลยี จากประโยชน์และความสำคัญของภาษาอังกฤษ จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย โดยยึดแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) เพราะเชื่อว่าเป็นวิธีการที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต หรือนำไปประกอบอาชีพได้

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

แนวการสอนนี้มีบทบาทในการสอนภาษาต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2413 เป็นแนวการสอนที่มาจากแนวความคิดที่ว่า วิธีการสอนภาษาเท่าที่เป็นอยู่มิได้เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาสื่อความหมายได้อย่างแท้จริง การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีจุดมุ่งหมายที่เน้นการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ ไม่ได้สอนให้นักเรียนรู้แค่โครงสร้างของภาษาเท่านั้น แต่จะสอนให้นักเรียนพัฒนาการ รู้จักเชื่อมโยง โครงสร้างของภาษากับหน้าที่การสื่อสารในสถานการณ์จริง และรู้จักรูปแบบของการใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ (Littlewood 1981: บทนำ) ซึ่งตรงข้ามกับแบบที่เรียกว่าแนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์ (grammatical approach) เน้นกฎไวยากรณ์ของภาษา และยึดการศึกษาและการอธิบายภาษาของนักภาษาศาสตร์เป็นหลัก แนวการสอนนี้จึงมีข้อเสียคือ ผู้เรียนสามารถท่องจำกฎต่าง ๆ ของภาษาหรือลักษณะของภาษาได้แต่นำไปใช้ไม่ได้ (อมรา แสงจันทร์ 2524: 12-14)

ในปัจจุบันแนวการสอนเพื่อการสื่อสารกำลังได้รับการกล่าวถึง เป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้แสดงความเห็น เกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารไว้เป็นจำนวนมาก ดัง เช่น

ฟिनอคเซียโร (Finocchiaro 1982: 5) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่สอนในปัจจุบันว่า เน้นที่การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงความหมาย เหมาะสมและ

การยอมรับการใช้ภาษาในสถานการณ์ทางสังคมที่ใช้ภาษานั้นอยู่ แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวการสอนที่รวมทั้งทฤษฎีการสื่อสาร ไวยากรณ์ สถานการณ์ และจิตวิทยาของมนุษย์ไว้ด้วยกัน

สลิมบีนี (Slimbene 1983: อ้างถึงใน อุไรวรรณ ศฤงคาร์นันต์ 2527: 15) กล่าวว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวทางการสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนโดยที่ยังให้ความสำคัญแก่ความรู้ทางไวยากรณ์ แต่เป็นรูปแบบไวยากรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2522: 3) ที่กล่าวถึงแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (notional approach)

เป็นการจัดการสอนโดยยึดหลักการสอนตามหมวดหมู่ของภาษา ซึ่งหมายถึงภาษาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในการสื่อความหมาย ซึ่งแยกจัดไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น หมวดถ้อยคำ ที่สุภาพ หมวดการแลกเปลี่ยนความคิด หมวดเวลา และหมวดกิจวัตรประจำวัน จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนแบบนี้คือ ความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนไวยากรณ์ยังมีความสำคัญอยู่ แต่เป็นการเรียนเพื่อนำมาใช้ในการสื่อสารในแต่ละสถานการณ์

วิลคินส์ (Wilkins 1976: 19) ได้กล่าวถึงข้อดีของแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมายไว้ว่า เป็นการให้ความสำคัญแก่การนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารและยังให้ความสำคัญทางด้านไวยากรณ์และสถานการณ์ แนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมายนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารมากกว่าแนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์

จากผลการวิจัยของ อุไรวรรณ ศฤงคาร์นันต์ (2527: 95-98) และ วันทนี สีทับทิม (2527: 90) พบว่า ครูภาษาอังกฤษและนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามีความเห็นด้วยในระดับมากกว่าแนวการสอนเพื่อการสื่อสารเหมาะกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพนักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม นักเรียนเห็นประโยชน์ของแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากแนวคิดต่าง ๆ และจากงานวิจัยพอสรุปได้ว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียน แต่ก็ยังให้ความสำคัญทางด้านไวยากรณ์อยู่และแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ยังเหมาะสมกับการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารนี้ อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดมาจาก ชอมสกี (Chomsky 1972: 14-15) ที่กล่าวถึงความสามารถทางภาษาของมนุษย์ว่ามี 2 ระดับ คือ

1. ความสามารถทางภาษา (linguistic competence) หมายถึงความสามารถที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติของทุกคนในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา ความสามารถนี้ประกอบด้วยความสามารถที่จะสร้างและเข้าใจประโยคต่าง ๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างภายในของประโยคได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. ความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (Linguistic performance) หมายถึงความสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไปใช้ในการแสดงออกจริง โดยใช้ความรู้ทางภาษาที่มีอยู่ภายในสมอง

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาของชอมสกี (Chomsky) นี้ ไทมส์ (Hymes quoted in Brumfit and Johnson, cds. 1979: 15-17) ได้กล่าวว่าความสามารถในการใช้ภาษาในลักษณะของชอมสกี ไม่ใช่ความสามารถในการนำภาษาไปใช้ เพราะไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม สังคม และไทมส์ได้แสดงความคิดเห็นว่าความสามารถในการสื่อสารนั้นควรมุ่งในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสามารถในการใช้ภาษาในสังคม หมายถึง การใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มใช้ไม่เหมือนกัน

2. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อกิจวัตรประจำวัน หมายถึง การใช้ภาษาในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน เช่น การทักทาย การสนทนา ฯลฯ

3. ขอบเขตของพฤติกรรมทางภาษา หมายถึง การใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ในสังคม

สตรีเวนส์ (Stevens 1980: 113) มีความเห็นว่า ความสามารถในการสื่อสารนี้เป็นความสามารถในด้านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้พูดสามารถแยกแยะได้ว่าประโยคใดถูกต้องตามไวยากรณ์ ประโยคใดผิดไวยากรณ์ และสามารถตัดสินใจได้ว่าการใช้ภาษาแบบใดจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

คาเนล และ สเวน (Canale and Swain 1979: 52-58) ได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสาร ดังนี้

1. ความรู้ทางไวยากรณ์ คำศัพท์ หน่วยคำ วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และสัตศาสตร์
2. ความรู้ทางวัฒนธรรมและสังคม

นอกจากนี้ อมรา แสงจันทร์ (2524: 13) กล่าวถึงแนวความคิดพื้นฐานของความสามารถในการสื่อสารว่า มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะได้พบในชีวิตจริงโดยไม่คำนึงว่าภาษาที่แสดงออกนั้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่

จากแนวคิดพื้นฐานพร้อมกับความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์ จะเห็นได้ว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เป็นความสามารถหรือความเข้าใจภาษาในการสื่อความหมายและที่สำคัญคือ ความเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม วัฒนธรรม และสามารถนำประโยคต่าง ๆ ไปใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

ความสามารถทางการสื่อสารนี้ นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารดังนี้

ซาวิญญอง (Savignon 1983: 35-46) ได้แสดงความคิดเห็นว่าความสามารถในการสื่อสารแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ ความรู้ทางกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ (grammatical competence) ความรู้ในภาษาที่ใช้ในแต่ละกลุ่มสังคม (sociolinguistic competence) ความรู้ในกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค (rules of discourse) และความสามารถในด้านการใช้ยุทธศาสตร์ในการสื่อสาร (strategic competence)

วิลเลียมส์ (Williams 1978: 18-19) ได้กล่าวว่าความสามารถในการสื่อสารประกอบด้วยความรู้ 4 ประเภทคือ

1. กฎเกณฑ์ทางด้านกลไกของภาษา (mechanical rules) กฎเกณฑ์นี้ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าคำพูดนั้น ๆ ถูกหรือผิดไวยากรณ์ และกฎเกณฑ์นี้จะสามารถตอบคำถามได้ว่า "คำพูดนั้นอยู่ในรูปแบบที่ตีหรือไม่"

2. กฎเกณฑ์ในด้านความหมาย (meaningful rules) กฎเกณฑ์นี้จะเชื่อมโยงคำพูดกับโลกภายนอก ฉะนั้นการเลือกใช้ศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการสื่อความหมายที่ผิด ๆ ได้ กฎเกณฑ์นี้จะสามารถตอบคำถามได้ว่า "ผู้พูดได้พูดในสิ่งที่เขาคิดใจไว้หรือไม่"

3. ลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กฎเกณฑ์นี้จะตอบคำถามได้ว่า "ผู้พูดใช้คำพูดและสื่อสารด้วยวิธีการที่เหมาะสมหรือไม่ โดยดูจากการยอมรับของคนในสังคม"

4. การยอมรับลักษณะที่มีใช้ภาษา เช่น การใช้กริยาท่าทาง ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้จะตอบคำถามได้ว่า "ผู้พูดมีการเคลื่อนไหวและวางตนเหมาะสมหรือไม่"

อมรา แสงจันทร์ (2524: 13-15) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารว่าประกอบด้วยความรู้ 5 ชนิดคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับกฎไวยากรณ์ของภาษา ซึ่งเริ่มตั้งแต่หน่วยเสียง หน่วยคำที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย และหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งได้แก่ประโยค ตลอดจนกระทั่งถึงความหมายของคำและประโยค

2. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้ในแต่ละกลุ่มสังคมและสถานการณ์ ภาษาที่ใช้ในแต่ละกลุ่มสังคมและสถานการณ์นั้นจะแตกต่างกัน เช่น ภาษาที่ใช้ในการสนทนาในหมู่ญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิท จะไม่เหมือนกับภาษาที่ใช้กับคนที่เพิ่งจะรู้จักหรือคนแปลกหน้า และภาษาที่ใช้ในวงสนทนา ก็จะไม่เหมือนกับภาษาที่ใช้กับคนที่เพิ่งจะรู้จักหรือคนแปลกหน้า และภาษาที่ใช้ในวงสนทนาจึงจะไม่เหมือนภาษาที่ใช้ในโบสถ์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นในการสอนภาษาเพื่อใช้สื่อความหมายจะต้องเลือกใช้กฎเกณฑ์ของภาษาให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ สภาพการณ์ และสถานการณ์ เช่น ถ้าเป็นพนักงานบริการในภัตตาคาร ก็จะไม่พูดว่า "I suggest you try fish" แต่ควรพูดว่า Have you ever tried our fish? หรือจะไม่พูดว่า May God be with you. แต่จะพูดว่า Good-bye หรือ Bye-bye ก่อนที่จะวางหูโทรศัพท์ เป็นต้น

3. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค นักภาษาศาสตร์บางท่าน เช่น วิดโดสัน (Widdowson) ได้แยกกฎความสัมพันธ์ระหว่างประโยคออกเป็น 2 ประเภทคือ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา (cohesion) และความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตาม

ความหมาย (coherence) อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคนี้จะ เน้น เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา เท่านั้น

4. ความรู้เกี่ยวกับกฎ เกณฑ์ ที่ว่ารูปลักษณะของภาษามีแนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นมากน้อย เพียงใด ความรู้ เหล่านี้ เป็นความรู้ที่เจ้าของภาษามีอยู่แล้ว เช่น ภาษาที่ปรากฏในแต่ละบริบท (context) นั้น มักจะมีรูปลักษณะที่ซ้ำซ้อนกัน และรูปลักษณะภาษาที่ซ้ำซ้อนกันนี้มีแนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นมาก และเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้ผู้อ่าน เข้าใจบริบทที่ปรากฏอยู่ ดังนั้นจึงมีข้อถกเถียงในหมู่นักภาษาศาสตร์ว่า ใน การสอนภาษาต่างประเทศนี้ผู้สอนจะนำคำராที่เขียนขึ้น เฉพาะให้เจ้าของภาษาอ่านมาใช้สอนภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศหรือไม่ นักภาษาศาสตร์บางคนมีความ เห็นว่าถึงแม้ว่าการนำคำரா เช่นนี้มาใช้ใน การสอนภาษาต่างประเทศจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้ผู้เรียน เข้าใจกฎ เกณฑ์ลักษณะนี้ แต่ อาจเกิดปัญหาที่ว่ารูปลักษณะของภาษาที่มีแนวโน้มที่จะ เกิดขึ้นมากในบริบท ซึ่ง เขียนขึ้น เพื่อให้เจ้าของ ภาษาอ่าน อาจจะไม่ เป็นรูปลักษณะของภาษาที่ดีที่สุด สำหรับผู้เรียนภาษา เป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่าง ประเทศ เช่น อาจจะยากเกินไป หรือโครงสร้างของภาษาอาจจะสลับซับซ้อนเกินไป เป็นต้น แต่อย่างไร ก็ตามผู้เรียนก็ควรจะได้มีความรู้ เกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่มีแนวโน้มที่อาจ เกิดขึ้นมาก และเป็นหัวใจ สำคัญในการที่จะ เข้าใจบริบทนั้น ๆ

5. กลวิธีที่จะพลิกแพลงภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative strategies) เช่น ผู้เรียนสามารถที่จะสื่อสารโดยการหลีกเลี่ยงการใช้รูปลักษณะภาษาที่ผู้เรียนยังไม่ได้เรียน หรือยังไม่มี ความชำนาญพอที่จะใช้ โดยหันไปใช้รูปภาษาอื่นที่ผู้เรียน เรียนแล้วและมีความชำนาญในการ ใช้มากกว่า หรือผู้เรียนสามารถแสดงออกให้ผู้ฟังทราบ ว่าตนเองกำลังจะหยุดพูด หรือกำลังพูดคือ เป็นต้น

อัจฉรา วงศ์โสธร (2527: 127-128) มีความเห็นว่า การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถ ในการสื่อสารนั้นจะต้อง เป็นผู้ที่มีความสามารถ 3 ด้าน คือ

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ทางภาษาศาสตร์ (linguistic competence) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารโดยอาศัยพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ เช่น เสียง ศัพท์ ไวยากรณ์ โดยให้รู้ว่าประโยคใดถูกไวยากรณ์ ประโยคใดผิดไวยากรณ์ ผิดที่ใด และสามารถ แก้ไขประโยคนั้นให้ถูกต้องตามกฎไวยากรณ์ได้

2. ความสามารถทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม (sociolinguistic competence)

หมายถึง ความเข้าใจระเบียบปฏิบัติทางสังคมของผู้ใช้ภาษาร่วมกันทั้งผู้สื่อภาษาและผู้รับภาษา นั่นคือความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษา ทำเนียบภาษา (register) อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรม ฐานะทางสังคม บทบาท เป็นต้น เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจแล้วก็จะรู้ได้โดยอัตโนมัติว่าควรใช้ภาษาในลักษณะใดกับบุคคลประเภทใด จึงจะถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ

3. ความสามารถในการปฏิบัติตนเพื่อการใช้ภาษา (pragmatic competence)

หมายถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การใช้กิริยา ท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียง ประกอบในการสื่อความหมาย ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงกฎเกณฑ์ทางภาษา เข้ากับ เนื้อหาและในการสื่อสารจะอาศัยสัญลักษณ์ (symbols) และสัญญาณ (signs) เพื่อแสดงให้ผู้รับ เข้าใจว่าผู้พูดมีความรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับ เนื้อหานั้น โดยแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง ผู้รับสามารถ เข้าใจและคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าผู้พูดจะพูดอะไร ด้วยน้ำเสียงอะไร โดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสาร พอสรุปได้ว่า ความสามารถในการสื่อสารจะต้องประกอบด้วยความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับไวยากรณ์ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประโยค และการใช้กลวิธีเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้จะต้องมีความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับในสังคม

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ลิตเติ้ลวูด (Littlewood 1981: 6) ได้สรุปแนวทางซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องพยายามทำตนเองให้มีความสามารถในด้านภาษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นก็คือจะต้องพัฒนาทักษะในการถ่ายโอน การเรียนรู้ระบบของภาษาจนถึงระดับที่สามารถจะใช้ภาษาได้คล่อง และสามารถแสดงสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารออกมาได้ตามต้องการ

2. ผู้เรียนจะต้องแยกความแตกต่างระหว่างรูปแบบของภาษา ซึ่งได้เรียนรู้มาแล้วในความสามารถด้านภาษากับหน้าที่ทางการสื่อสารที่ตนจะต้องปฏิบัติได้

3. ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะและยุทธศาสตร์ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะ เป็นไปได้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และจะต้อง เรียนรู้วิธีการที่จะใช้

ข้อมูลย้อนกลับประเมินผลสำเร็จของคน และถ้าจำเป็นต้องแก้ไขความล้มเหลวในการสื่อสารในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก็จะต้องรู้จักการใช้ภาษาที่แตกต่างออกไปให้ถูกต้อง

4. ผู้เรียนจะต้องมีความรู้เรื่องความหมายทางสังคมของรูปแบบภาษาโดยใช้เฉพาะรูปแบบที่ยอมรับกันโดยทั่ว ๆ ไป ในสังคมและหลีกเลี่ยงการใช้รูปแบบที่อาจจะทำให้ผู้ฟังโกรธ หรือไม่พอใจ

อมรา แสงจันทร์ (2524: 15) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนความรู้ด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารตั้งแต่เริ่มเรียน
2. ควรรู้ด้านความสามารถในการสื่อสารซึ่งรวมทั้งกฎไวยากรณ์และกฎของภาษาที่ใช้อยู่จริง ควรจัดให้พอเหมาะที่ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปสื่อความหมายได้ถูกต้อง
3. ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ การฝึกฝน รวมทั้งได้ประสบการณ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. ในการสอนผู้สอนต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไวยากรณ์ไปใช้ในการสื่อสารความหมายได้อย่างถูกต้อง นอกเหนือจากต้องมีความรู้ด้านกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้อยู่ในแต่ละกลุ่มสังคม และแต่ละสถานการณ์
5. ความต้องการของผู้เรียนจะอยู่ในกรอบของความรู้ทางไวยากรณ์และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้อยู่ในแต่ละกลุ่มสังคม

สุไร พงษ์ทอง เจริญ (2524: 24) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า แนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ อิงหลักการของแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (functional notional) โดยยึดหลักต่อไปนี้

1. เสนอบทเรียนในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ ใช้สถานการณ์ที่สร้างขึ้นให้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อสร้างความสนใจ มีการอภิปรายถึงจุดประสงค์ของการสนทนา รวมทั้งบทบาทและสถานที่ที่มีการสนทนานั้น

2. ฝึกบทสนทนา อาจจะฝึกเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ใช้กิจกรรมต่าง ๆ มาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

3. ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานที่ปรากฏในบทสนทนาที่แสดง เนื้อความสำคัญ ใช้อุปกรณ์ เช่น ภาพวาด ก่ารแสดงท่าทางหรือการอธิบาย เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจว่าประโยคนั้น ๆ มีความหมาย เช่นไร และนักเรียนจะต้องใช้โครงสร้างนั้นได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ ดูเลย์ (DuLay 1982 อ้างถึงใน กาญจนา ปรายพาล 2529: 57) ยังได้เสนอเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจริงมากที่สุด
2. ในระยะเริ่มต้นของการสอนไม่ควรบังคับให้ผู้เรียนพูดถ้ายังไม่พร้อม
3. ใช้อุปกรณ์และสื่อช่วยสอน เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจมากขึ้น
4. คิดวิธีทำให้ผู้เรียนไม่ เครียด
5. สำหรับนักเรียนที่เป็นผู้ใหญ่ควรมีแบบฝึกหัด เกี่ยวกับไวยากรณ์ให้ทำบ้าง
6. ศึกษาความสนใจของผู้เรียนและแทรกความสนใจนั้นไว้ในบทเรียน
7. สร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนไม่อึดอัดในเวลาทำผิด
8. ถ้าสอนการสนทนา ควรสอนประโยคที่นำไปใช้ได้
9. ให้เข้าใจว่าผู้เรียนไม่สามารถเรียนรูปแบบต่าง ๆ ของภาษาได้พร้อมกัน บางรูปแบบผู้เรียนสามารถใช้ได้ก่อนรูปแบบอื่น
10. เวลาสอนไม่ควรใช้ภาษาแม่ เป็น เทคนิคในการสอน

จากแนวการจัดการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอไว้ และจากการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสอนที่เน้น การฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษา โดยครูจะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทั้งในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง ให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนจะไม่เน้นหลัก ไวยากรณ์ รูปแบบของไวยากรณ์จะเป็น เครื่องช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นจึง เน้นถึงความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจได้อย่างเหมาะสม

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 เป็นแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาแล้วหลายปี แต่จากงานวิจัยของ กานดา จรดล (2529: 13-18) อุไรวรรณ ศฤงคาร์นันต์ (2526: 98) และรวงทอง ดำรงสุกิจ (2525: 103)

พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการสอน ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนวิชาเอกหรือวิชาโทภาษาอังกฤษมาก่อน และบางคนไม่ได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 จึงไม่เข้าใจวิธีสอนที่เน้นการใช้ภาษาและไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

1. จุดประสงค์ทั่วไป

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ
- 1.2 เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ทางภาษา
- 1.3 เพื่อเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- 1.4 เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล

2. จุดประสงค์เฉพาะ

- 2.1 เพื่อให้มีทักษะในการออกเสียงภาษาอังกฤษ
- 2.2 เพื่อให้เข้าใจหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวสะกดและการออกเสียง
- 2.3 เพื่อให้เข้าใจและสามารถใช้โครงสร้างประโยคในการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ตามระดับชั้น
- 2.4 เพื่อให้เข้าใจความหมายและสามารถใช้คำศัพท์ได้เหมาะสมกับระดับชั้น
- 2.5 เพื่อให้สามารถใช้พจนานุกรมได้

3. โครงสร้าง หลักสูตรภาษาอังกฤษประถมศึกษา กำหนดเนื้อหาไว้ดังนี้

- 3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดเนื้อหาไว้เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นบทเรียนเบื้องต้น บทที่ 1-10 เป็นเนื้อหาเพื่อแนะนำให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกับภาษาพูด และตัวอักษรภาษาอังกฤษ นักเรียนจะเริ่มฝึกใช้ภาษาอังกฤษอย่างแท้จริงตั้งแต่วันแรกของการเรียน นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งคำถามและการขอร้อง

ตอนที่ 2 บทที่ 11-19 เนื้อหาในตอนนี้มุ่งขยายวงคำศัพท์และรูปประโยคของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

3.2 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้กำหนดประมวลคำศัพท์ประมาณ 800 คำ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน เข้าใจความหมายและนำไปใช้ได้

3.3 ได้กำหนดข้อความและโครงสร้างประโยคง่าย ๆ เช่น ประโยคคำสั่ง บอกล่า คำถาม คำตอบสั้น ๆ ตามสถานการณ์ที่สร้างขึ้น

3.4 หลักสูตรได้กำหนดเนื้อหา ซึ่งแยกตามทักษะ พื้นฐานทั้ง 4 ดังนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา
<p><u>การฟังและการพูด</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ฟังเสียงและออกเสียงสระ พยัญชนะ และคำได้ 2. สามารถฟังและ เข้าใจความหมายของคำและประโยค 3. สามารถใช้คำพูดและ เลือกใช้ถ้อยคำให้ผู้อื่น เข้าใจความหมายตามที่ต้องการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสัมพันธ์ระหว่างเสียง สระ พยัญชนะ ตัวอักษร และคำภายในวงศัพท์ 800 คำ 2. ข้อความและโครงสร้างง่าย ๆ เช่น ประโยคคำสั่ง บอกล่า คำถาม คำตอบสั้น ๆ ตามสถานการณ์ที่สร้างขึ้น
<p><u>การอ่าน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสมอักษรและอ่านออกเสียงได้ 2. สามารถอ่านและ เข้าใจความหมายของ เนื้อหาที่กำหนดให้ 3. สามารถใช้พจนานุกรมได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอ่านออกเสียงที่สัมพันธ์กับตัวหนังสือ คำและข้อความให้ถูกต้องตามจังหวะ และวรรคตอน 2. การอ่าน เรื่องที่ใช้ศัพท์และรูปประโยค ภายในวงที่กำหนด เนื้อ เรื่อง เหมาะสมกับวัย 3. การอ่านในใจ เพื่อจับใจความ 4. การใช้พจนานุกรม

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา
<p><u>การเขียน</u></p> <p>1. คัดและลอกแบบตัวอักษร เป็นคำและข้อความตามที่กำหนดให้ไว้</p> <p>2. เขียนคำและประโยคตามคำบอกได้</p> <p>3. เขียนประโยคโดยใช้คำและโครงสร้างที่เรียนมาได้</p>	<p>1. การคัดและลอกแบบตัวอักษรทั้งตัวพิมพ์และตัวเขียนตามแบบที่กำหนด</p> <p>2. การเขียนตามคำบอก คอบคำถาม เขียนประโยคสั้น ๆ รวมทั้งการใช้เครื่องหมายวรรคตอน</p>

(ศึกษาธิการ 2525: 341-342)

แนวการจัดการเรียนการสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นได้ให้ความสำคัญกับทักษะการฟังและพูดอย่างมาก และจากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการฟังและพูดเพื่อการสื่อสารได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายลักษณะ เช่น ศุภพร สุขชื่น (2528: จ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษในด้านทักษะรับสารกับทักษะส่งสาร ผลการวิจัยพบว่าทักษะการฟังและพูดมีความสัมพันธ์กันในทางบวก และคมคาย จง เจริญสุข และคณะ (2524: 72-77) ได้ศึกษาผลการใช้หนังสือภาษาอังกฤษแบบ notional Type ของนักศึกษาฝึกหัดครูปีที่ 1 ผลการวิจัยก็พบว่าการใช้หนังสือภาษาอังกฤษแบบ notional Type ซึ่งเน้นการสื่อสารที่ต้องอาศัยทักษะการฟังและพูดเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนสามารถพัฒนาการฟังและพูดได้อย่างดีเยี่ยม การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาตอนต้นในหนังสือ English Is Fun, Book I-IV จะเริ่มด้วยการฝึกทักษะการฟังและพูดก่อนในลักษณะของบทสนทนาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นจึงเป็นการฝึกทักษะการอ่านและเขียน ตามลำดับ จึงนับว่าทักษะการฟังและพูดเป็นทักษะที่สำคัญและมีบทบาทในการสื่อสารมาก

ทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

ความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสาร

การฟังเพื่อการสื่อสารนี้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

นิตยา รุ่งนาค (2529: 24) ได้สัมภาษณ์ ปานดา ไข่เทียมวงศ์ เกี่ยวกับความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสาร พอสรุปได้ว่า การฟังเพื่อการสื่อสารหมายถึง การฟังแล้วเกิดความเข้าใจ และได้ตอบด้วยการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติตามคำสั่ง ตอบคำถาม เป็นต้น

วิไลวรรณ วรรณสุทธิ์ (2526: 9) ได้ให้ความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสารว่า หมายถึง การฟังเรื่องราวหรือข้อความในสถานการณ์จริงแล้วเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้ฟัง

จากความหมายที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การฟังเพื่อการสื่อสาร หมายถึงการฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วเข้าใจและสามารถพูดได้ตอบได้

แนวการจัดการเรียนการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

การสอนทักษะการฟัง เป็นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในฐานะเป็นผู้รับสารที่ผู้พูดส่งมา ซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภาษาที่ได้ยินประกอบ ทักษะการฟังมักจะต้องเกี่ยวข้องกับทักษะอื่นมีเฉพาะในบางครั้งเท่านั้นที่ได้ใช้ทักษะฟังเพียงอย่างเดียว เช่น การฟังเสียงเพลงบนรถประจำทาง ฟังวิทยุ เป็นต้น การสนทนาของคนเราส่วนใหญ่จะใช้ทั้งการฟังและการพูด การพูดจะสะท้อนให้เห็นความต้องการของผู้พูด ผู้พูดต้องการปฏิกริยาได้ตอบจากผู้ฟังด้วย การสอนจึงไม่สามารถจำกัดแต่การฟังเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาทักษะอื่น ๆ ประกอบด้วย เพราะในชีวิตจริงอาจจะต้องใช้ทักษะอื่นประกอบการฟังด้วย เช่น เมื่อฟังการบรรยาย ผู้เรียนจะต้องจดโน้ตหรือต้องอ่านในภายหลัง เป็นต้น

อัจฉรา วงศ์โสธร (Achara Wongsotorn 1985: 41) ได้ยกตัวอย่างการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกทักษะการฟัง เพื่อการสื่อสารที่จะต้องนำมาฝึกให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ เช่น

ฟังแล้วพูด	:	ครูผู้สอนให้นักเรียนจับคู่สนทนากัน เกี่ยวกับ เรื่องอายุ
ฟังแล้วอ่าน	:	ครูผู้สอนให้นักเรียนฟังคำถามแล้ว เลือกคำตอบโดยการอ่านคำตอบที่เป็นตัวเลือก
ฟังแล้วเขียน	:	ครูผู้สอนให้นักเรียนเขียนคำ วลี หรือประโยค ตามที่ครูบอก

ขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้หลายท่าน ดังนี้

ธำรง ชูทัฬห (2527: 42-44) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟังตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไว้ดังนี้

1. ควรฝึกให้นักเรียนแยกเสียงได้ถูกต้อง เพราะคำต่างกันที่ออกเสียงคล้ายกันในลักษณะคำพ้องเสียงเป็นสาเหตุใหญ่ในการทำให้เข้าใจผิด เช่น ชาว Lipyan Arabic อาจจะได้ยินคำว่า "breed" เป็น "breathe" ไปเนื่องจากในภาษาของเขาไม่มีเสียง d การฝึกให้นักเรียนแยกเสียงที่คล้าย ๆ กันออกได้ถูกต้องจะทำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เขาได้ยินได้ถูกต้อง

2. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักธรรมชาติของคำพูดในภาษาอังกฤษที่พูดโยงเสียงติดกัน เช่น It is a box.

3. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักเลือกฟังใจความที่สำคัญจากคำพูดของผู้พูดโดยการสอนให้นักเรียนรู้จักเดาได้ว่า ผู้พูดกำลังต้องการจะพูดอะไร เช่น รู้จักสังเกตน้ำเสียง จังหวะ ใบหน้าและท่าทางของผู้พูดประกอบกันไปด้วย ซึ่งครูอาจฝึกนักเรียนโดยให้นักเรียนฟังบทสนทนาหรือเนื้อเรื่องที่คล้ายกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงแล้วครูผู้สอนถามนักเรียนว่าผู้สนทนากำลังสนทนากันเกี่ยวกับเรื่องอะไร หรือผู้พูดมีความรู้สึกอย่างไร เป็นต้น

4. กิจกรรมที่ใช้ฝึกการฟังขั้นพื้นฐานที่ดีที่สุด คือการฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่ง

5. ควรฝึกให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ง่ายไปหายาก

6. เมื่อนักเรียนฟัง เทปครั้งที่ 1 แล้วครูควรถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องต่าง ๆ และเมื่อฟัง เทปครั้งที่ 2 ครูควรถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องอย่างละเอียด

7. หลังจากให้นักเรียนฝึกฟังโดยใช้คำถามเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจ เนื้อเรื่องสักกระยะหนึ่งแล้วก็ควรให้นักเรียนฟังโดยไม่ใช้คำถาม

พิตรวัลย์ โกวาทิต (2531: 38) ได้เสนอลำดับขั้นตอนการสอนฟังเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

1. บอกจุดประสงค์ของการฟังแต่ละชั่วโมงว่า จะให้นักเรียนฝึกฟังเกี่ยวกับเรื่องอะไร เช่น เป็นบทสนทนา หรือข้อความนั้น ๆ

2. ถ้าบทเรียนใดมีคำศัพท์ยาก ๆ ปะปนอยู่ ครูจะอธิบายความหมายของคำศัพท์นั้น ๆ ล่วงหน้าก่อนให้นักเรียนลงมือฟัง

3. เล่าเรื่องย่อ ๆ ให้นักเรียนฟัง หรืออธิบายกว้าง ๆ ว่า วันนี้จะมีการฟังเกี่ยวกับเรื่องอะไร

4. ครูอ่านข้อความหรือบทสนทนาหรือเปิดเทปให้นักเรียนฟัง 1-2 ครั้ง จากนั้นถามคำถามทั่ว ๆ ไป
5. ครูเปิดเทปหรืออ่านให้นักเรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง แล้วถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ละเอียดมากขึ้น
6. ครูอาจเปิดเทปหรืออ่านข้อความเป็นตอน ๆ ถามคำถาม หรืออธิบายส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจ ครูอาจจะนำประเด็นสำคัญ ๆ ของเรื่องมาชี้แนะให้นักเรียนฟังก็ได้
7. เปิดเทปอีกครั้งและนักเรียนอาจจะจดโน้ต เพื่อช่วยเตือนความจำก็ได้
8. ให้นักเรียนตอบคำถามด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่าเรื่องให้ครูฟังใหม่ ย่อเรื่องที่ฟังโยงเรื่องที่ฟังไปสู่สภาพชีวิตจริง

จากขั้นตอนและวิธีสอนทักษะการฟัง เพื่อการสื่อสารที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้พอสรุปได้ว่า

1. ครูจะต้องบอกจุดประสงค์ของการฟังทุกชั่วโมงที่สอน
2. ครูจะต้องฝึกกิจกรรมการฟัง เพื่อการสื่อสารที่ง่ายไปหายาก
3. ครูผู้สอนควร เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับ เนื้อหาและวัยของนักเรียน
4. การสอนทักษะการฟังจะต้องจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ

การประเมินผลทักษะการฟัง เพื่อการสื่อสาร

นักภาษาศาสตร์ได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการประเมินผลทักษะการฟัง เพื่อการสื่อสารไว้หลายท่านดังนี้

วาเล็ท (Valette 1977: 102) ได้กล่าวถึงแบบสอบที่มุ่งวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนไว้ว่า ควรวัดความสามารถในการ เข้าใจคำพูดของเจ้าของภาษาที่พูดด้วยความเร็วปกติ สิ่งสำคัญที่จะให้นักเรียนจับใจความคือ ให้สามารถฟังแล้วสรุปใจความได้ ไม่ใช่การจำแนกเสียงหรือคำนึงถึงหลักไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ แฮร์ริส (Harris 1974: 40) ได้กล่าวว่าการใช้บทสนทนาในการทดสอบทักษะการฟังดีกว่าการใช้ประโยคโดด ๆ เพราะมีบริบท (context) ใกล้เคียงกับการสื่อสาร

ภาษาพูดในชีวิตจริง และยัง เหมาะสมในการทดสอบความ เข้าใจของความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำที่ ต่อเนื่องกัน พร้อมทั้งได้ เสนอแนะ เกี่ยวกับศัพท์ที่ใช้สำหรับทดสอบว่า ในการทดสอบทักษะการฟังควร เลือกข้อความที่ประกอบคำศัพท์ใช้น้อยในการพูด ไม่ควรมีศัพท์ที่ยากและไม่ค่อยใช้ในภาษาพูด เพราะ จะกลายเป็นการทดสอบความสามารถทางด้านคำศัพท์ มิใช่การทดสอบความสามารถในการฟัง

จากความคิด เห็นของนักภาษาศาสตร์ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบทักษะ การฟัง เพื่อการสื่อสารนั้น การใช้บทสนทนาในการทดสอบจะดี เพราะใกล้เคียงกับการสื่อสารในชีวิตจริง และควร เป็นแบบทดสอบที่ไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนฟังแล้วจับใจความได้

ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร

ความหมายของการพูดเพื่อการสื่อสาร

มีนักภาษาศาสตร์ได้แสดงความคิดเห็นไว้หลายท่านดังนี้

ลาโด (Lado 1961: 240) กล่าวถึงความสามารถในการพูดภาษาต่างประเทศว่า หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงถึง ความรู้สึก ความคิด ความต้องการของตนเองในสถานการณ์ ในชีวิตประจำวัน รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยถ้อยคำที่กระชับรัดกุมไม่เยิ่นเย้อและสามารถ เรียบเรียงคำพูดจากการได้ฟังหรืออ่านมาเป็นคำพูดของตนเอง อีกทั้งสามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างคล่องแคล่ว

แฮร์ริส (Harris 1974: 81-82) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการเรียนภาษาที่สอง โดยทั่วไป เรามุ่ง เพียงให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารทางภาษาอย่างไม่เป็นทางการ คือให้ผู้เรียนสามารถ พูดเกี่ยวกับชีวิตประจำวันด้วยความ เร็วปกติ ถูกต้อง และคล่องแคล่วพอที่จะทำให้ผู้ฟังไม่อึดอัด

วาเลทท์ (Valette 1977: 120) กล่าวว่า การพูดมิได้เป็นเพียงการออกเสียง คำพูด และการออกเสียงคำเสียงสูงในประโยค เท่านั้น แต่ในด้านหน้าที่การพูดเป็นการทำให้ผู้อื่น เข้าใจในสิ่งที่ตนพูด และเลือกสำนวนภาษาได้ดี เป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษา

ไฮมส์ (Hymes 1972: 269-293) ได้แสดงความคิดเห็นว่าความสามารถในการพูดสื่อสาร มิได้หมายถึง การใช้รูปแบบภาษาได้ถูกต้อง แต่ต้องรู้ว่ารูปแบบภาษานี้ เหมาะสมที่จะใช้เมื่อไรและ กับใคร

จากข้อคิดเห็นที่นักภาษาศาสตร์ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความหมายของการพูด เพื่อการสื่อสาร หอสรุปได้ว่า การพูดเพื่อการสื่อสาร เป็นการแสดงความสามารถในการพูดที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจความหมาย ได้อย่างกระตือรือร้น และถูกต้องตามกาลเทศะนั้นเอง

แนวการจัดการเรียนการสอนพูดเพื่อการสื่อสาร

การสื่อสารโดยการพูดเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคน 2 คนขึ้นไป โดยที่ผู้เข้าร่วมสนทนา จะเป็นทั้งผู้ฟังและผู้พูด ใช้ความสามารถที่มีอยู่โต้ตอบสิ่งที่ได้ยิน ผู้สนทนาแต่ละคนจะมีจุดมุ่งหมายต้องการให้การสื่อสารในครั้งนั้นประสบผลสำเร็จ

แนวการจัดการเรียนการสอนพูดนั้น พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ (2521: 19) กล่าวว่า การเรียนภาษาพูดน่าจะเรียนจากบทสนทนา เพราะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน เนื้อหาเป็นการถ่ายทอดการถามอย่างคนทั่วไปถาม การพูดคล้ายตาม หรือขัดแย้ง ฯลฯ การฝึกพูดตาม หนังสือแบบเรียนอย่างเดียว บางครั้งก็ไม่เกิดผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนจำเป็นจะต้องไปพบปะกับเจ้าของภาษา นอกห้องเรียน ทั้งนี้อาจจะ เป็นผลมาจากว่า ภาษาที่มีอยู่ในหนังสือ นั้น เป็นภาษา มาตรฐาน ค่อนข้างสูงไปสำหรับการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งคนธรรมดาทั่วไปจะใช้ภาษาที่มีระดับ ต่ำกว่านั้น

มอร์โรว์ (Morrow 1981: 59-66) ได้เสนอวิธีการฝึกพูดเพื่อการสื่อสารดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ในการสอนการพูดโดยวิธีการสื่อสาร สิ่งที่ครูจะต้องทำคือ จะต้องกำหนดว่านักเรียนต้อง เรียนรู้การทำอะไรบ้าง เช่น เมื่อต้องการให้นักเรียนสามารถพูดประโยค เกี่ยวกับการขอคำแนะนำและการให้คำแนะนำได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ เป็นนามธรรม ถ้าครูบอกจุดประสงค์ ก่อนจะ เป็นวิธีการที่ดีมาก หรือถ้าต้องการให้นักเรียนรู้จักการขอโทษ และการให้อภัยก็อาจบอกจุดประสงค์ การเรียนโดยแสดง เป็นลำดับภาพการดูก็ได้ จะช่วยให้นักเรียน เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

2. การใช้บริบท เป็นวิธีหนึ่งซึ่งสามารถทำให้ความหมายของถ้อยคำในภาษาชัดเจนขึ้น ในการสอนเพื่อการสื่อสารนั้นถ้อยคำจะมีความหมายได้ก็คือ เมื่อมีบริบทหรือข้อมูลข้างเคียงมาประกอบ เช่น ใครเป็นผู้พูด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เป็นอย่างไร พวกเขาพยายามจะทำอะไร ได้ พูดอะไรกันไว้บ้างแล้ว ดังนั้นรูปประโยคคำถาม เช่น "Is that your cat on the floor?" อาจจะเป็นประโยคที่สามารถ เปลี่ยนไปตามวิธีและโอกาสที่พูด

๓. การฝึกฝนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ ในขั้นนี้อาจ เป็นการตั้งคำถามหลังจากได้ เสนอบทเรียนในการใช้บริบทแล้ว เพื่อจะได้ฝึกให้นักเรียนตอบคำถาม และตรวจสอบว่าตนสามารถ เข้าใจบทเรียนได้มากน้อยเพียงใด เช่น ใคร เป็นใครในเรื่อง และพวกเขาทำอะไร แต่ไม่ได้ ตรวจสอบว่านักเรียนพูดถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของวิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร คือจะต้องมีการฝึกหัดการพูด หลังจากการ เสนอเนื้อหา อาจ เริ่มจากการพูดพร้อม ๆ กัน เกี่ยวกับภาษาที่เรียนแล้วจึงให้ตอบทีละคน หรือให้นักเรียนตอบคำถามครูทีละคน หรือฝึกถามตอบด้วยตนเองก็ได้ เมื่อเห็นว่านักเรียนสามารถใช้ ภาษาได้แล้วก็อาจให้จับคู่กันฝึกบทสนทนา

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2521: 89) ได้เสนอแนะว่า การเรียนพูดมีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 2 ระดับคือ

1. ระดับที่นักเรียนต้อง เลียนแบบประโยคที่ถูกต้องจากครู โดยเลียนแบบประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เช่น ประโยคคำสั่ง ขอร้อง ขอโทษ หรือท่องจำประโยคพื้นฐานต่าง ๆ
2. ระดับที่นักเรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นของตนเองออกไปในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น แสดงความคิด ความรู้สึก เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นตอนของการสอนทักษะการพูด

ในการสอนทักษะการพูดซึ่งใช้เนื้อหาใหม่ของภาษา โดยทั่วไปมักแบ่งกิจกรรมการสอนออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. การนำเข้าสู่บทเรียน ได้แก่ การให้แบบสำนวนภาษาที่ต้องการสอนโดยใช้เทคนิค และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจและ เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจความหมาย และวิธีใช้สำนวนนั้น ๆ
2. การฝึกฝนแบบจำกัดวง ขั้นนี้ครูยังคงควบคุมการฝึกพูดโดยให้ผู้เรียนฝึกพูดปากเปล่ากับครู เพื่อให้สามารถพูดได้ถูกต้องมากที่สุด
3. การฝึกอย่างอิสระ ขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้น การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมจะช่วย เสริมแรง ให้เกิดการ เรียนรู้ด้านคำศัพท์และโครงสร้างและที่สำคัญ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกอย่างมีการควบคุมไปจนการแสดงออกอย่าง เสรี และได้พูดในสิ่งที่ตนต้องการพูด

การประเมินผลทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร

วาเล็ท (Valette 1977: 201-254) ได้เสนอแนะว่าในการวัดความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสารของนักเรียนนั้น จุดสำคัญที่ควรระวังคือ การเรียนเรียงข้อความโดยดูว่านักเรียนสามารถพูดในสิ่งที่ต้องการพูดให้คนอื่น เข้าใจได้หรือไม่ เน้นความหมายของข้อความไม่ได้เน้น ไวยากรณ์ โดยให้นักเรียนใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ได้อย่างเสรี และยังได้เสนอแนวทางการสอนการพูดเพื่อการสื่อสารไว้ว่า แบบสอบถามการพูดเพื่อการสื่อสาร เป็นการทดสอบทักษะการพูดของนักเรียนที่แสดงออกทางการพูด ต้องกำหนดแนวทางในการสอบอย่างระมัดระวัง ครูต้องวางแผนสร้างข้อสอบให้ได้คำตอบ หรือคำพูดที่ต้องการ จัดวางแผนการตรวจให้คะแนนอย่างรัดกุมและเป็นแบบแผน เพื่อความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนน การตรวจสอบให้ความสำคัญในการใช้ภาษาเป็นส่วนรวมมุ่งวัดความสามารถในการสื่อสารความหมายของข้อความที่ผู้พูดพูดออกมาให้ผู้ฟัง เข้าใจมากกว่าความถูกต้องตามองค์ประกอบในแต่ละด้านของภาษา แบบสอบนี้ผู้เรียนจะถูกกำหนดว่าจะต้องพูดอะไร การเลือกใช้คำหรือโครงสร้างของภาษาไม่ได้กำหนดไว้ผู้เรียนจึงเลือกใช้ได้โดยเสรี นอกจากนี้องค์ประกอบด้านความคล่องแคล่ว บุคลิกภาพของผู้พูด ความเป็นธรรมชาติในการพูดก็เป็นส่วนหนึ่งในการนำมาพิจารณาในการให้คะแนนด้วย ลักษณะของการสอบการพูดนั้นอาจทำได้ เช่น พูดโดยมีรูปภาพแสดงสถานการณ์เป็นสิ่ง เြ้า พูดโดยการสวมบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ที่กำหนดหรือพูดในลักษณะการสนทนาหรือสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมนิยมใช้ และเป็นธรรมชาติที่สุด

ลีเวนสตัน (Levenston 1975: 70-71) ได้แนะนำวิธีการให้คะแนนการสนทนาในสถานการณ์ที่กำหนด โดยใช้ระบบการให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 ผู้เรียนสามารถใช้รูปแบบภาษา ที่เหมาะสมในลักษณะที่เจ้าของภาษาใช้รวมทั้ง เนื้อหาเหมาะสมด้วย

ระดับที่ 2 ผู้เรียนสามารถใช้เนื้อหาที่เหมาะสม แต่ใช้รูปแบบไม่เหมาะสม

ระดับที่ 3 ผู้เรียนใช้เนื้อหาไม่เหมาะสมจึงทำให้รูปแบบภาษาไม่ตรงกับสถานการณ์

ปัจจัยที่ทำให้ นักเรียนมีทักษะการฟัง และพูดภาษาอังกฤษไม่ดี

จุดมุ่งหมายของการสอนทักษะการฟังและพูดตามหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มุ่งให้ผู้เรียนฟัง เสียงและออกเสียงสระ พยัญชนะ และคำได้ สามารถฟังและเข้าใจ ความหมายของคำและประโยค ตลอดจนสามารถใช้คำพูดและเลือกถ้อยคำให้ผู้อื่น เข้าใจความหมายตาม ที่ต้องการได้ (เดือนใจ แก้วโสภาส 2527: 18) แต่จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟัง ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น รังสิต เชียงราช (2527: 40) ลำตวน ทองพรหม (2527: 55-57) จรรยา มโนรส (2527: 51) และสุภา บุตรนาค (2527: 56) ได้ทำการวิจัยท้องที่การศึกษา 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับใน เขตกรุงเทพมหานคร และผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีความสามารถ ในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วิไลวรรณ วรรณสุทธิ (2526: 56) ชลาชัย ดงแก้ว (2527: 69-70) และ ทมะนียา เลิศลาย (2528: 85) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ใน ต่างจังหวัดและพบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ใน ระดับต่ำ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้การวิจัยของ นิตยา รุ่งเรือง (2529: 41) พบว่า ความสามารถ ในการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้น ป.6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนคิดเป็นร้อยละ 50.21 ซึ่งตรงกับ ระดับผลการเรียนตามเกณฑ์การวัดผลของกรมวิชาการระดับ 1 เท่านั้น ความสามารถด้านการสนทนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ 2 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสนทนา ด้านการฟังและเลือกตอบ ด้านการฟัง และเขียน และด้านการฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง เกือบทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ย เมื่อเทียบกับระดับผลการเรียน ตามเกณฑ์การวัดผลของกรมวิชาการจะอยู่ในระดับ 1 นอกจากด้านการสนทนาเท่านั้นมีคะแนนเฉลี่ยของ คะแนนอยู่ในระดับ 2 นับว่าอยู่ในเกณฑ์ดีกว่าทุกด้าน ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะว่าในขณะที่เรียนนักเรียนได้มี โอกาสได้ตอบสนองใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น จึงทำให้สามารถที่จะสนทนาในเรื่อง ต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะพบว่า ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ นักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่พบว่าปัญหาเกิดจากตัวครูผู้สอน เนื่องจากครูผู้สอนขาด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการสอนทักษะการฟังและพูด ดังที่ กานดา จรคล (2529: 103) ได้ศึกษาความรู้และความต้องการในการปรับปรุงการสอนของครู

ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดจันทบุรี และ นพมาศ รัตนปริดากุล (2524: 82) ได้ศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของครูภาษาอังกฤษในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาอังกฤษ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสอน และยังคงใช้ภาษาไทยสอนอยู่ตลอดเวลา อันมีจุดมุ่งหมายที่หวังจะให้นักเรียนได้ฝึกการฟังและพูดเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะจุดมุ่งหมายของแนวการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อความหมายนั้นมุ่งให้ผู้ เรียนใช้ภาษาได้อย่าง แท้จริงตั้งแต่ต้นในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง มุ่งให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้โดยการแสดง ออกทางพฤติกรรมการใช้ภาษา และ เน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งจากจุดมุ่งหมายนี้ครูจะต้องมี บทบาทในการจัดกิจกรรมให้คำอธิบาย และ เป็นผู้ชี้แนะในการศึกษาให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ ประเสริฐ ว่องจันนะ(2528: 8) ได้ทำการวิจัย เรื่องการนำเสนอรูปแบบการ เสริมสมรรถภาพครู ภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูภาษาอังกฤษ และผู้บริหารโรงเรียนพบมากก็คือ ปัญหาด้านการออกเสียงให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา หรือให้สามารถ เป็นต้นแบบในการสอนนักเรียนให้เลียนแบบการออกเสียงที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการติดต่อ สื่อสารและนำไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้

ทักษะการฟังและพูด เป็นทักษะที่สำคัญและมีบทบาทมากในการสื่อสาร เป็นทักษะที่สามารถ นำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้มากกว่าทักษะอื่น และใช้บ่อยที่สุดในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้น การที่มีชาวต่างประเทศ เดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีละหลายล้านคน ทำให้มีรายได้จาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีหลายหมื่นล้านบาท ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะใช้ สนทนาในการประกอบอาชีพกับชาวต่างประเทศ (ม.ร.ว.วิริยาภา ช่าง เรียน, สัมภาษณ์)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบ เศรษฐกิจของประเทศ เป็นอันมาก ประเทศไทยเพิ่งมาตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง สาเหตุที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และบริการก็เนื่องมาจากรายได้ที่เป็นเงินตรา ต่างประเทศจากการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 48 ในช่วงระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2523) และในช่วง 3 ปีแรกของการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 รายได้จาก

การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีจำนวนเฉลี่ยปีละประมาณ 25,400 ล้านบาท รายได้จากการท่องเที่ยวยังสามารถกระจายออกสู่ภูมิภาค ทำให้เกิดการกระจายรายได้มีความต่อเนื่องของรายได้รายจ่ายหรือค่าทวี มีการจ้างงานสร้างอาชีพขึ้นเป็นจำนวนมาก และยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศมากยิ่งขึ้น (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ 2531: 51) คาดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะยังคงสูงกว่าสินค้าออกทุกชนิดของประเทศไทย และคงเป็นอันดับหนึ่งต่อไปอีกหลายปี (สามพร มณีไมตรีจิต 2530: 43)

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมล้วนแต่จะต้องใช้แรงงานในการให้บริการแรงงานที่ใช้ในธุรกิจทางตรง เช่น บริษัทการบิน บริษัทเดินเรือ บริษัทรถยนต์โดยสาร โรงแรมภัตตาคาร ร้านค้าของที่ระลึก ฯลฯ มีมากมายหลายระดับ เมื่อความเจริญทางการท่องเที่ยวเข้าไปถึงภูมิภาคใด รายได้จากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวจะไปกระตุ้นให้เกิดการลงทุน ซึ่งการลงทุนนี้อาจเริ่มด้วยการเพิ่มจำนวนอาหาร เครื่องดื่มให้พอสำหรับนักท่องเที่ยวต่อไปอาจต้องเพิ่มพนักงานบริการ และในที่สุดก็ขยายตัวเป็นภัตตาคารขนาดใหญ่ที่มีบริการนำเที่ยวด้วย จากลักษณะงานและระดับแรงงานที่ต้องใช้ในธุรกิจทางตรงแล้วก็ยังส่งผลกระทบต่อเกี่ยวโยงไปยังธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมด้วย เช่น จากการเพิ่มทุนด้านอาหารก็จะเกี่ยวโยงไปยังผลิตผลทางการเกษตร เช่น ผัก หนุ่ย ปลา ไข่ ที่จะต้องเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น(กองวิชาการและฝึกอบรม ททท. 2531: 5) จะเห็นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมืออันหนึ่งในกระจายรายได้ และความเจริญทั้งทางวัตถุ และเทคโนโลยีไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น รายได้ที่เกิดจากการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาจเริ่มจากการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเพียงไม่กี่บาท เช่น ขายน้ำอัดลม ขายส้มตำ ขายหนังสือพิมพ์ หรือขายผลไม้ และอาหารตามสถานที่จอดรถโดยสารไปจนถึงการลงทุนสร้างโรงแรมที่มีมูลค่านับร้อยพันล้าน (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2531: 74)

เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในด้านของการสร้างงานและการกระจายรายได้ ในปัจจุบันจังหวัดที่ได้รับการประกาศ เป็น เขตท่องเที่ยว อัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามมติของคณะรัฐมนตรีไปแล้วจำนวน 44 จังหวัด ได้แก่

ภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ พิษณุโลก กำแพงเพชร ลำปาง นครสวรรค์ ตาก
เชียงใหม่ น่าน เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี อุดรธานี เลย นครราชสีมา
ชัยภูมิ มหาสารคาม สุรินทร์ สกลนคร ร้อยเอ็ด

ภาคใต้ ได้แก่ สงขลา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี นราธิวาส ยะลา
พังงา กระบี่ ตรัง ชุมพร ระนอง สตูล

ภาคกลาง คือ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี อยุธยา ปราณบุรี
จันทบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครนายก ชลบุรี ฉะเชิงเทรา

(สุวรรณชัย ฤทธิรักษ์ 2531: 5-6)

ภาษากับการท่องเที่ยว

เนื่องจากในแต่ละปีมีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมแล้ว
หลายล้านคน ดังเช่นในปี 2529 มีจำนวน 2,918,092 และในปี 2530 มีจำนวนถึง 3,482,985 คน
ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวจ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนประมาณ 2,233 บาท ในปี 2529 และในปี 2530
ประมาณ 2,380 บาท ซึ่งในปี 2530 นี้ พบว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็น
จำนวนไม่ต่ำกว่า 50,000 ล้านบาท (ชาญชัย ดวงจิตต์ 2531: 32-33) จากความสำคัญของการ
ท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่นความปลอดภัย ภาษา ของที่ระลึก ฯลฯ

ภาษามีบทบาทสำคัญกับธุรกิจการท่องเที่ยว ควรจะได้รับการพัฒนาก่อนเรื่องอื่น ๆ ใน
ธุรกิจการท่องเที่ยวมีงานที่จะต้องใช้ภาษาและใช้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานชี้แจงและโฆษณา ผู้ที่ทำธุรกิจจะต้องมีการชี้แจงและโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว
รายละเอียดในการเดินทาง เรื่องที่พัก ค่าใช้จ่าย และเรื่องอื่น ๆ ที่จะจูงใจให้ผู้ที่ไม่เคยท่องเที่ยว
อยากจะท่องเที่ยว อาจเรียกว่าเป็นงานประเภทโฆษณาจูงใจให้ลูกค้าซื้อบริการการท่องเที่ยวก็ได้

ภาษาที่ต้องใช้

ภาษาเขียนที่กระต๊อคให้ข้อมูลถูกต้อง แต่อย่างน่าสนใจ คำอธิบายไม่เยิ่นเย้อ ภาษาที่ใช้ไม่กำกวมทำให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ การโฆษณาต้องไม่เกินความจริง แต่ต้องชี้จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่เสนอมา

นอกจากภาษาเขียนแล้ว ยังต้องใช้ภาษาพูดทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง

2. งานติดต่อสื่อสารทางจดหมาย

ธุรกิจการท่องเที่ยวต้องมีเครือข่ายอย่างกว้างขวาง มิใช่จะดำเนินการแต่ผู้เดียวได้ จะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างหลายฝ่าย เช่น สายการบิน รถไฟ และการพักผ่อนตามโรงแรมต่าง ๆ ที่ผู้ทำธุรกิจต้องติดต่อเป็นประจำ

ภาษาที่ต้องใช้

ภาษาจดหมายธุรกิจที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ แต่ในขณะเดียวกันควรสุภาพ และแสดงถึงมารยาทในการติดต่อ ไม่ให้เป็นที่บาดหมางระหว่างผู้ที่ทำธุรกิจด้วยกัน ภาษาแบบนี้จะมีรูปแบบเฉพาะศึกษาไม่ได้ยากที่ควรระวังคือ ความแตกต่างระหว่างผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน อาจมีรูปแบบและธรรมเนียม (conventions) แตกต่างกัน วัฒนธรรมและภาษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

3. งานต้อนรับ

พนักงานต้อนรับตามโรงแรม และสถานที่ให้บริการทุกแห่ง เป็นผู้ที่จะสร้างความประทับใจให้หรือความเสียหายได้ ถ้าปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ในวงการธุรกิจท่องเที่ยวจึงพยายามปรับปรุงงานต้อนรับหลาย ๆ ด้านและที่สำคัญที่สุดก็คือ การใช้ภาษาที่เหมาะสม

ภาษาที่ต้องใช้

ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาพูด เช่น การกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวทั่วไป และยังมีภาษาประชาสัมพันธ์ ให้คำชี้แจง เรื่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับโรงแรม เกี่ยวกับสถานที่ที่ต้องติดต่อ เกี่ยวกับร้านอาหาร และชายของ แต่ละสังคมแต่ละวัฒนธรรมจะมีรูปแบบการใช้ภาษาในการทักทายปราศรัย และการต้อนรับที่ต่างกันไป การพัฒนาภาษาพูดแบบนี้ จึงต้องคำนึงถึงภาษาท่าทางด้วย ต้องคำนึงถึงคุณภาพและสำนวนภาษาที่เหมาะสมที่จะใช้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาติดต่อด้วย

4. งานนำเที่ยว

งานนี้เป็นงานที่เค้นที่สุด และอาจจะถือว่ายากที่สุดก็ได้ เพราะผู้นำเที่ยว (มัคคุเทศก์) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศ สิ่ง ผู้นำเที่ยวอธิบายนั้นจะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับ เมืองไทยและคนไทย

ภาษาที่ต้องใช้

ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาพูด เพราะการนำเที่ยวคือการอธิบายและการประชาสัมพันธ์ ผู้ท่องเที่ยวได้รู้ เรื่องราว ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี เกี่ยวกับสถานที่ เกี่ยวกับบุคคล หรือ เหตุการณ์

การฝึกหัดฟังจึงสำคัญเท่ากับการฝึกหัดพูด ภาษาที่ใช้ในการโต้ตอบและสนทนาต้องเป็น ภาษาที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ถ้าจะสอดอารมณ์ขึ้นในการอธิบายและการสนทนาต้องทำด้วยความ ระมัดระวังไม่ลำเลินจนกลายเป็นไม่สุภาพ

5. งานให้บริการทั่ว ๆ ไป

งานให้บริการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับก่อนหรือขณะที่ท่องเที่ยว เช่น การให้ข่าวสาร และรายละเอียดทางโทรศัพท์ ทางจดหมาย หรือด้วยตนเอง การช่วยเหลือในการมอกทาง ช่วยเหลือ ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ เจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุอื่น ๆ

ภาษาที่ต้องใช้

ภาษาเขียนที่ใช้ในการทำป้ายประกาศ คำอธิบายต่าง ๆ การเขียนจุลสารนำเที่ยว คำอธิบายได้แผ่นภาพหรือโปสเตอร์ คำอธิบายเกี่ยวกับการใช้บริการต่าง ๆ ตลอดจนส่วนวนภาษา ที่เกี่ยวกับรายการอาหาร รายการราคาสินของ ราคาการให้บริการ ที่จะต้องเป็นภาษาที่อ่านง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม และเป็นภาษาที่ถูกต้อง

ในด้านการฟังและการพูดนั้น จำเป็นต้องฝึกหัดมากเป็นพิเศษ เช่น การฟังข้อความ ทางโทรศัพท์ การโต้ตอบทางโทรศัพท์ การโต้ตอบด้วยตนเอง ต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สามารถฟังสำเนียงภาษาที่แตกต่างของนักท่องเที่ยวได้ สามารถให้บริการที่รวดเร็ว ตรงจุดประสงค์ และความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาษาที่ใช้ต้องสุภาพ ถูกกาลเทศะ (มยุรี สุขจิวัฒน์ 2530: 53-54)

จะเห็นว่าธุรกิจการท่องเที่ยว เกี่ยวโยงกับงานหลายด้าน และแต่ละด้านก็มีการนำภาษาไปใช้ ผู้ที่มีโอกาสในการใช้ภาษากับชาวต่างประเทศนั้น ม.ร.ว.วิริยาภา ช่างเรียน กล่าวว่าเป็นผู้ที่ทำงานในธุรกิจดังต่อไปนี้

1. ธุรกิจโรงแรม
2. ธุรกิจนำเที่ยว
3. ธุรกิจการบิน
4. ธุรกิจการขนส่งภายในประเทศ เช่น ธุรกิจรถทัวร์ เรือยนต์ รถยนต์รับจ้าง เป็นต้น
5. ธุรกิจการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศ เช่น อาหารแห้ง ของที่ระลึก เป็นต้น
6. ธุรกิจอาหารสำเร็จรูป เสื้อผ้าสำเร็จรูป
7. ธุรกิจภัตตาคาร ร้านอาหาร และสถานเริงรมย์ (ม.ร.ว.วิริยาภา ช่างเรียน, สัมภาษณ์)

จากรายงานการสำรวจและศึกษารายละเอียดและทัศนคติที่มีต่อประเทศไทยของนักท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2529 พบว่าสิ่งที่เป็นที่ไม่น่าชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยพบว่า ปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจภาษามาเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 45 จากการจัดอันดับ ดังนี้

อันดับที่	ความไม่ชอบของนักท่องเที่ยว	ร้อยละ
1	ปัญหาเรื่องภาษา	44.7
2	ขาดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	29.0
3	ฝุ่นละอองและความสกปรก	25.5
4	อากาศไม่ดี	25.0
5	สภาพแวดล้อมไม่ถูกสุขอนามัย	13.3
6	ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสูง	8.6
7	ธุรกิจมากเกินไป	6.2
8	ความล่าช้าของการอนุญาต เข้า เมือง	3.7
9	ที่พักและอาหารแพง	2.8
10	อาหารไม่ดี	2.5
11	ประชาชนไม่มีไมตรี	1.5

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2530: 28-29)

ปัญหาในเรื่องภาษานี้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ร้องเรียนว่า การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารความหมายมีปัญหาใน เรื่องของการซื้อหรือการต่อรองสินค้า (ชาญชัย ดวงจิตต์ 2530: 34) และด้านการให้บริการในภัตตาคารและร้านอาหาร นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ให้คำแนะนำว่า ควรจัดให้มีพนักงานที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ เช่น ภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น ฯลฯ (สุวรรณชัย ฤทธิรักษ์ 2530: 19) ดังนั้นจะ เห็นได้ว่าภาษามีความสำคัญกับการท่องเที่ยว เป็นอย่างมากในการที่จะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีส่วนช่วย ในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้เดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

ทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษกับงานในธุรกิจการท่องเที่ยว

ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญกับธุรกิจการท่องเที่ยวมาก เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องนำภาษาอังกฤษเข้าไปใช้ในงานต่าง ๆ มากมาย เช่น งานชี้แจงและโฆษณา งานติดต่อสื่อสารทางจดหมาย งานต้อนรับ งานนำเที่ยว และงานให้บริการทั่ว ๆ ไป ภาษาที่ใช้มีทั้งการฟัง พูด อ่าน และ เขียน แต่งานในธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหมดส่วนใหญ่จะใช้ทักษะการฟังและพูด เป็นสำคัญ เพราะ เป็นภาษาที่ใช้ในการได้ตอบและสนทนา ผู้ที่ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องมีการฝึกฝน ทักษะการฟังและพูดให้เกิดความชำนาญจนสามารถฟังสำเนียงภาษาที่แตกต่างของนักท่องเที่ยว จึงทำให้ งานด้านบริการต่าง ๆ รวดเร็วตรงจุดประสงค์และความต้องการของนักเที่ยวได้ ทักษะการฟังและพูด เป็นทักษะที่สำคัญและมีบทบาทสำคัญมากในการสื่อสาร ในบางท้องที่ ๆ มีชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยว ผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถพูดภาษาอังกฤษหรือใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้โดยไม่รู้ตัว โดยมีต้องเรียนจากท่องเที่ยว เรียน เช่น การกล่าวคำทักทายด้วยคำว่า Hi, Hello, How are you? I'm sorry. Thank you. Good. พ่อค้าแม่ค้าก็ต้องฟังภาษาอังกฤษที่ง่ายออก เช่น One Kilo, please, Half a kilo. One more please. เหล่านี้เป็นต้น เด็ก ๆ เติบโตขึ้นมาก็ได้คุ้นเคยอยู่กับคำ ชื่อ หรือสำนวนภาษาอังกฤษด้วยการฟังพบเห็นในชีวิตประจำวันโดยตรงบ้าง ทางสื่อสารมวลชนบ้าง โดยที่เด็กยังไม่รู้จักรูปของภาษาเขียน แต่เด็กก็รู้จักและออกเสียงได้ เพราะเขาได้ยินจนคุ้นหูราวกับเป็นส่วนหนึ่งของภาษาของตนเอง (พิตรวัลย์ โกวิทาทิ 2531: 1) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ใน เขตการท่องเที่ยวสามารถที่จะฟังและพูดภาษาอังกฤษได้โดยไม่ต้องเรียนรู้จากในท่องเที่ยว ทั้งนี้อาศัยประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่ เอื้ออำนวยให้สามารถฟังและพูดภาษาอังกฤษได้

ในปัจจุบันความสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ จะพบว่างานในธุรกิจการท่องเที่ยวได้เข้าไปมีบทบาทต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นมาก ซึ่งงานในธุรกิจการท่องเที่ยวอาจจะเริ่มจากการลงทุนด้วยเงินเพียงไม่กี่บาทเพื่อซื้อเครื่องตีมาไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว และขณะนี้ธุรกิจการขนส่งภายในประเทศ เช่น ธุรกิจรถทัวร์ เรือยนต์ รถยนต์รับจ้าง ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศ เช่น อาหารแห้ง ของที่ระลึก ฯลฯ และธุรกิจภัตตาคาร ร้านอาหาร และสถานเริงรมย์ ก็เป็นกิจการท่องเที่ยวที่เป็นผู้ที่จบเพียงชั้นประถมศึกษา เข้ามาร่วมประกอบอาชีพกันมากมาย การใช้ภาษาต่างประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นำมาใช้ในการสนทนาได้ตอบกับนักท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่าทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพในธุรกิจการท่องเที่ยวของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เด็กจำเป็นต้องนำไปใช้สนทนาในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร จึงเป็นส่วนสำคัญในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ดังนั้นถ้าครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังและพูดโดยใช้วิธีการสอนเพื่อการสื่อสารก็จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอนทักษะการฟังและพูดตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ฉบับพุทธศักราช 2521 คือมุ่งให้นักเรียนสามารถนำทักษะการฟังและพูดไปใช้ในการสื่อสารได้ และจากการที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง และการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะทักษะการฟังและพูดได้เข้าไปมีบทบาทในการสื่อสารมีผู้จบชั้นประถมศึกษาจำนวนมากที่ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยว ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จจากการเรียนสามารถนำทักษะการฟังและพูดไปใช้สนทนาได้ตอบกับชาวต่างประเทศเข้าใจความหมายต่าง ๆ ได้ แต่จากผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้ประกอบอาชีพในธุรกิจการท่องเที่ยวพบว่า ปัญหาที่นักท่องเที่ยวประสบอยู่เป็นอันดับหนึ่งคือ ปัญหา

ด้านภาษาที่จะใช้ได้ตรงกับคนไทยที่ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้ทักษะการฟังและพูดได้ดีก็คง เนื่องจากตัวครูผู้สอน เนื้อหา และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าการจะพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนให้สูงขึ้นจนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ดี ควรจะมีการพัฒนาตัวครูผู้สอนและพัฒนา เนื้อหาให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น